

KOULUTUS EI OLE BONANZA

243

WOLF, A. (2002). **Does Education Matter? Myths About Education and Economic Growth.** London: Penguin Books.

Eliksiiriä vai poppaskonsteja? Voiko koulutus todella vaikuttaa talouskasvuun? Näin kysyy Lontoon yliopiston professori Alison Wolf teoksessaan *Does Education Matter? Myths*

about Education and Economic Growth, jota voidaan luonnehtia yli 300-sivuiseksi pamfletiksi koulutusinvestointien järjestyksen puolesta.

Does Education Matter? on herättänyt suhteellisen laajaa kansainvälistä huomiota. Esimerkiksi talouslehti *The Economist* totesi (June 8th 2002, 71)

teoksen mielenkiintoisimmaksi vuonna 2002 ilmestyneeksi talouspoliittiseksi julkaisuksi, jonka kirjoittaja – in fact – ei ole edes taloustieteilijä! *Does Education Matter?* on ollut haaste myös Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:lle, jonka piirissä kirjaa on tutkittu viime kuukausina ahkerasti.

Teos jakautuu seitsemään päälukuun, joissa Wolf pohtii koulutukseen kohdistuneiden investointien kasvua ja kritisoi talouselämän lujittuvaa otetta koulutuspolitiikasta. Kritiikkiä saavat osakseen erityisesti Britannian pääministeri Tony Blairin, Työväen puolueen ja konservatiivipuolueen esittämät linjaukset ja retoriikka 1990-luvulta 2000-luvulle.

Does Education Matter? pyrkii ravistelemaan koulutuksen ympärille rakentuneita taloudellisia intressiverkkoja. Koulutus ei ole bonanza, menestyvä yhtiö tai kultakaivos, josta voi ammentaa taloudellista kukoistusta loputtomiin. Koulutuksen taloudellisten tavoitteiden painottuessa koulutuksen muut arvot ja päämäärät, kuten yhteisöllisyys ja oppilaan psykososiaalinen kehitys jäävät vähemmälle huomiolle.

Teoksessa käsitelty inhimillisen pääoman teoria ja sen kritiikki toistavat jo ennen opittua: ror-laskelmat (*rate of return*) ontuvat, koska ainoa koulutuksen tuoton mittari on palkkatulon suuruus. Opitun toistoa on myös kysymys siitä, aiheuttaako koulutus talouskasvua vai talouskasvu koulutustason nousua. Wolf esittää sarkastisen esimerkin, jonka mukaan ror-laskelmista johdettuna Yhdysvaltojen talouskasvun tehostamisen avain olisi lähettää kaikki oppilaat opiskelemaan lakkia, koska sen tuottoaste on maan korkein. Ror-laskelmat eivät Wolfin mukaan pysty mitaamaan yksilön tuottavuutta, koska niissä käytettyihin tilastoihin ei voi luottaa. Jos koulutus tekee rikkaaksi, enemmän koulutusta tekee vielä rikkaammaksi ja tästä johdettuna ”viisi asperiinia on parempi kuin kak-

si asperiinia”.

Yksi Wolfin keskeisimmistä teeseistä, jos näin voidaan sanoa, liittyy talousorganisaatioiden valtaan koulutuspolitiikassa. Wolf kysyy, tietääkö bisnesparhaiten – does business know best? Lukija viedään keskelle Brittiläisen teollisuusliiton, CBI:n (Confederation of British Industry) harjoittamaa koulutuspolitiikkaa ja toimintaa Britannian kansallisten ammatillisten kvalifikaatioiden (NVQ) määrittelyssä. Wolfin mukaan CBI:n kaltaiset keskitetyt toimivat talousorganisaatiot pystyvät vaikuttamaan muihin suuriin organisaatioihin, kuten opetusministeriöihin, tarjoamaan helposti sulatettavia kokonaisratkaisuita ja lobbaamaan omien intressiensä puolesta.

Kirjan perimmäiseen kysymykseen, eli merkitseekö koulutus, Wolf vastaa kyllä ja ei. Yksilötasolla koulutus merkitsee enemmän kuin koskaan aiemmin. Opiskelijan tulevaisuuden kannalta ratkaisevinta on tehdä kolme oikeaa valintaa, eli ”opiskella oikeita aineita ja saavuttaa oikeat kvalifikaatiot oikeissa instituuteissa”. Yhteiskunnalle ja valtiontaloudelle koulutus ei kuitenkaan merkitse niin paljon kuin yleisesti oletetaan, ja naiivit uskomukset koulutuksen talousvaikutuksiin ovat johtaneet ongelmiin. Wolf vertaa koulu-

tusta osakemarkkinakuplaan ja pohjattomaan optimismiin, jossa kaupiteltujen kvalifikaatioiden ja diplomien määrä on kasvanut nopeasti. Huolimatta koulutuksen runsaasta tarjonnasta ja kohonneista kustannuksista, koulutusinvestoinnit eivät ole tavoittaneet yhteiskunnan vähäosaisimpia. Wolfin mukaan päämäärätön investointi koulutukseen on hämärtänyt koko koulutuksen käsitettä ja arvoa.

Does Education Matter? sijoittuu tieteen popularisoinnin kenttään. Teoksen teema on ajankohtainen ja aiheen käsittely rohkeaa. Lukemista häiritsee kuitenkin jossain määrin Wolfin käyttämä ”tajunnanvirrallinen” kirjoitustapa, jossa kuljetaan Aasian talousfoorumien pyöreän pöydän keskusteluista eurooppalaisen koulutuspolitiikan areenoille. Esimerkiksi Aasian pikkutiikerivaltioita koskevat näkemykset ovat ohuita ja jäävät pinnallisiksi. Toiseksi, teoksen tarjoamat ratkaisut, eliksiirit, ovat ennestään tuttuja, kuten: Koulutuksen ja talouskehityksen välistä yhteyttä ei ole pystytty tieteellisesti todistamaan, koulutuksen investointeja tulisi suunnata huolellisesti ja investointien määrän sijasta huomio tulisi kohdentaa laatuun.

Johanna Kallo